

بررسی بازجویی

بازجویی به معنی طرح سوالات قانونی از متهم برای کشف حقیقت با رعایت حقوق دفاعی متهم و تشخیص اتهام درست از نادرست است.

بررسی بازجویی

در بازجویی باید تشریفات خاصی از سوی قاضی و یا ضابط (در صورتی که نیابت از طرف قاضی برای بازجویی داشته باشد) رعایت شود. عدم رعایت این تشریفات بازجویی را از درجه اعتبار ساقط میکند و میتواند موجبات نقض دادنامه را در مرحله تجدید نظر فراهم کند.

در ماده ۱۲۷ آیین دادرسی کیفری بیان شده است که قاضی مکلف است پس از حضور و یا جلب متهم تحقیقات را شروع کند و در صورت عدم امکان حداکثر ظرف مدت ۲۴ ساعت مبادرت به تحقیق نماید. در غیر اینصورت بازداشت غیر قانونی و مرتکب به مجازات قانونی محکوم خواهد شد.

همانطور که نص صریح ماده بیان می کند تحقیقات باید ظرف مدت ۲۴ ساعت اولیه آغاز شود و نباید متهم را بی دلیل برای زمان طولانی در بازداشت موقت و در انتظار بازجویی نگه داشت که این امری خلاف قانون است.

در ماده ۱۲۸ آیین دادرسی کیفری به حق داشتن وکیل توسط متهم اشاره شده است. این ماده مقرر میدارد که در زمان انجام تحقیقات مقدماتی متهم میتواند یک وکیل در اختیار داشته باشد.

البته در تبصره این ماده اشاره شده است که "در مواردی که موضوع جنبه محرمانه داشته باشد و یا به تشخیص قاضی حضور وکیل موجب فساد گردد و همچنین در خصوص جرایم علیه امنیت کشور، حضور وکیل در مرحله مقدماتی با اجازه دادگاه خواهد بود." که متأسفانه دست قضات را برای جلوگیری از حضور وکیل در این مرحله بازگذاشته است زیرا اساساً تعریفی از فساد ارائه نشده است و قضات میتوانند به راحتی از حضور وکلا جلوگیری کنند.

در ماده ۱۲۹ آیین دادرسی کیفری مراحلی که باید در بازجویی رعایت شود، ذکر شده است. قاضی باید ابتدا مشخصات متهم و آدرس دقیق او را سوال نموده و درج نماید.

سپس قاضی باید به متهم تذکر دهد که مواظب اظهارات خود باشد که این مساله در کشور ما در روی برگه های چاپی نوشته شده است و بصورت شفاهی چنین تذکری را معمولاً به متهم نمی دهند.

مرحله بعد تفهیم اتهام است. تفهیم به معنای فهم عمیق است یعنی متهم باید دقیقاً بفهمد که موضوع اتهام او چیست و چرا بازداشت شده است زیرا اصل بر برائت است و قاضی باید از طریق بیان دلایل موضوع اتهام را برای متهم روشن سازد برای مثال بگوید به استناد شهادت شهود یا اثر انگشت شما در صحنه جرم شما متهم به انجام این جرم هستید.

سوالات باید روشن و مفید باشد. روشن به این معنی که ابهامی در سوال برای متهم نباشد و مفید به این معنی که سؤالات مربوط به موضوع اتهام باشد. بنابراین پرسیدن سوالات مربوط به حریم شخصی افراد ممنوع است و متهم می تواند نسبت به آن اعتراض نماید.

سوالات نباید تلقینی باشد یعنی نباید جواب در سوال باشد. برای مثال از شخصی که متهم به دزدی است نباید پرسیده شود که مالی را که دزدیدی به چه کسی فروختی؟ زیرا هنوز اتهام دزدی او ثابت نشده است و در این سوال دزدی شخص مفروض است که نادرست است.

سوالات نباید همراه با اکراه و اجبار و یا شکنجه روحی یا جسمی باشد. برای مثال نگه داشتن شخص در سلول انفرادی برای مدت طولانی، بازجویی برای ساعات متمادی، نشان دادن متهم با چشمان بسته رو به دیوار، ممانعت از خوابیدن و یا جلوگیری از رفتن به دستشویی همه از مصادیق شکنجه محسوب میشوند و طبق اصل ۳۸ قانون اساسی "هرگونه شکنجه برای گرفتن اقرار و یا کسب اطلاع ممنوع است، اجبار شخص به شهادت، اقرار و یا سوگند مجاز نیست و چنین شهادت، اقرار و سوگندی فاقد ارزش و اعتبار است."

حق سکوت متهم: این اصل به صورت مستقیم در قانون ما مورد اشاره قرار نگرفته است اما در ماده ۱۹۷ آیین دادرسی کیفری این حق در مورد سوال و جواب در دادگاه مورد اشاره قرار گرفته است که متهم در مرحله بازجویی هم میتواند از آن استفاده کند که در این صورت نمیتوان او را مجبور به پاسخ گویی کرد و تنها باید سکوت او صورت جلسه شود.

اصل ۳۹ قانون اساسی بیان می کند:

هتك حرمت و حیثیت کسی که به حکم قانون دستگیر بازداشت، زندانی یا تبعید شده، به هر صورت که باشد ممنوع و موجب مجازات است.

بنابراین در تمام مراحل تحقیقات مقدماتی از زمان احضار تا اتمام آن، بازجویی باید منطبق با قانون و با حفظ حیثیت و حرمت متهم و بدون اجبار و اکراه باشد تا امکان دفاع برای متهم در محیطی سالم و عاری از هرگونه فشار وجود داشته باشد.

همچنین بخوانید: بررسی احضار

منبع: www.lawgostar.com